

เล่าเรื่องในเรื่องเล่า : กลวิธีการนำเสนอความย้อนแย้งที่นำไปสู่ ความขัดแย้งของสังคมใน “คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ”

Frame Narrative : Strategies for Presenting the Controversy that Lead to Social Conflicts in “That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories”

วรโชติ ตี๋นะนา*¹ บุณยเสนอ ตริวิเศษ²
Worachot Tana¹ Bunsanoe Triwiset²

บทคัดย่อ

คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ เป็นผลงานรวมเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write Award) ประจำปี 2563 ของ จเด็จ กำจรเดช นักเขียนคุณภาพที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากผู้อ่าน และวงการนักเขียน จเด็จ กำจรเดช เคยที่ได้รับรางวัลนี้มาแล้ว ในปี 2554 จากเรื่อง แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ จากการวิเคราะห์ คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ พบลักษณะเด่นที่ชัดเจน คือ เป็นรวมเรื่องสั้นในแนวสัจนิยมมหัศจรรย์ ใช้กลวิธีการเรื่องเล่าที่สร้างความย้อนแย้งในตัวเอง การเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า การเล่าเรื่องในลักษณะดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสังคมที่มีความซับซ้อน ยอกย้อน คลุมเครือ จนทำให้ผู้คนแยกไม่ออกว่า อันใดคือความจริงอันใดคือความเสมือนจริง

คำสำคัญ : คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ, จเด็จ กำจรเดช, เรื่องเล่าในเรื่องเล่า

* Corresponding author, e-mail: 610113115004@bru.ac.th1, bunsanoe.tw@bru.ac.th2

¹ นักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ Undergraduate student., Faculty of Education , Buriram Rajabhat University

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² Associate Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Science , Buriram Rajabhat University

Abstract

That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories is a collection of short stories of Southeast Asian Writers Award (S.E.A. Write Award) for the year 2020 by Jadet Kamjorndet, a quality writer who is highly regarded by readers and the writers' circles. Jadet Kamjorndet had received this award in 2011 for the story of "The Morning Sun is Too Hot to Sit Sipping Coffee". From analysis, the Night of the Tiger and other Animal Stories has a distinct feature, which is a collection of short stories in a magical realism. The strategies of the storytelling was creating self-contradiction and frame narrative. Such a way of storytelling reflected a complex, controversy, and obscure society that made people unidentifiable which one is truth, which one is virtual.

Keywords : That Night of the Year of the Tiger and Tale of Other Animals
Jadet Kamjorndet Frame Narrative.

บทนำ

เส้นสมมติเวลาที่สร้างขึ้นเพื่อก้าวผ่านไปสู่อสิ่งใหม่ เช่น ปีใหม่เสมือนเป็นเส้นสมมติแห่งการเริ่มต้นใหม่ หลายคนอาจใช้เป็นโอกาสในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้น น่าสนใจว่า “**คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ**” เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ของการริเริ่มสร้างเรื่องสั้นสมัยใหม่ในหลายๆ ด้าน ผ่านปลายปากกาของ จเด็จ กำจรเดช ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write Award) ถึง 2 ครั้ง จาก แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ในปี 2554 และปี 2563 คือเรื่องที่จะกล่าวถึงนี้ ความโดดเด่นของเรื่องนี้คือการสะท้อนความขัดแย้งที่แผ่ซ่านในสังคม ประกอบกับกลวิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อนซ่อนนัยบางอย่างไว้ สอดคล้องกับคำประกาศรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ปี 2563 ที่ว่า “**จเด็จ กำจรเดช ทำลายขนบการเขียนเรื่องสั้น ทั้งด้านการเล่าเรื่อง การผูกโครงเรื่อง... นำเสนอแนวคิดที่เรื่องเล่ามีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างความจริงของปัจเจกบุคคล เล่าเรื่องโลกภายในขนานไปกับโลกภายนอกเพื่อสื่อความเสียดเย้ย ย้อนแย้งและวิพากษ์สังคม**” นอกจากนี้ ผู้แต่งสร้างความขบขันจากการสร้างความขัดแย้งตั้งแต่ระดับเล็กๆ จนไปถึงความขัดแย้งของสังคมที่มีวงกว้างมากขึ้น เลือกที่จะตีแผ่มุมมองใหม่ๆ ผ่านกลวิธีการเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องเล่า ผสมจินตนาการ ภายใต้ความย้อนแย้งแห่งสรรพสิ่ง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพมากขึ้น จะขอกกล่าวแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

เล่าเรื่องในเรื่องเล่า : จุดด้อยหรือเสน่ห์ในการเล่าเรื่องแบบซ่อนเรื่องเล่า ?

การเดินทางของนักเดินทางในแต่ละครั้ง หากไม่รู้เส้นทาง นักเดินทางมักจะศึกษาเส้นทางก่อน หรือหากไม่ได้ศึกษาเส้นทาง การเดินทางครั้งนั้นคงเป็นไปอย่างระมัดระวัง การเดินทางในที่นี้ไม่ได้หมายถึง การเดินทางรูปแบบการคมนาคมเท่านั้น ยังรวมถึงการเดินทางในรูปแบบของการอ่านด้วย เพราะนักเดินทางหรือผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเส้นทางที่เลือกอ่านในงานเขียนประเภทต่างๆ ซึ่งต้องติดตามจนถึงเป้าหมายและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ระหว่างทาง มิเช่นนั้นอาจหลงทางหรือตกหลุมพรางทางภาษาได้ รวมเรื่องสั้น **คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ** เป็นเรื่องที่ซับซ้อนด้วยเรื่องเล่า ทำให้อ่านยากและรู้สึกสับสน รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2563, ออนไลน์) ได้แสดงทรรศนะใน allmagazine online ไว้เช่นกันว่า

“เสียงบ่นเกี่ยวกับวรรณกรรมซีไรต์แทบทุกปี คือ อ่านยาก อ่านไม่รู้เรื่อง อ่านแล้วเหนื่อย ฯลฯ รวมเรื่องสั้น คินปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ...ก็สร้างความรู้สึกทำนองเดียวกัน งานเขียนในลักษณะด้านโครงเรื่อง (anti-plot) มักทำให้คนอ่านจับต้นชนปลายไม่ถูก...เรื่องสั้นในหนังสือเล่มนี้อ่านรอบเดียวเอาไม่อยู่เพราะหลงกับเรื่องเล่าที่แทรกมาไม่ขาดระยะ”

อย่างไรก็ตาม หากทราบถึงแนวทางหรือกลวิธีการเขียน อาจเป็นเหมือนแผนที่นำทางไม่ให้ผู้อ่านหลงทางและเป็นการศึกษารายละเอียดระหว่างทางไปในตัว จึงได้เลือกกล่าวในเรื่องของกลวิธีเป็นลำดับแรกในบทความนี้

ลักษณะเด่นของรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้ คือเป็นการเล่าเรื่องที่ซ้อนเรื่องเล่า และมีการซ้อนเรื่องเล่าอีกชั้นหนึ่ง การใช้เรื่องเล่าซ้อนเข้าไป เช่น การนำความฝันมาประกอบตัวบทหลัก ในลักษณะของการเล่านิทาน, การซ้อนเรื่องสั้นเล่าขนานไปกับตัวบทหลักที่บอกขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น, การสร้างความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก, การนำนวนิยายมาซ้อนกับเรื่องสั้นแล้วประกอบเข้ากับตัวบทหลัก เป็นต้น ทำให้การดำเนินเรื่องเป็นแบบตัดสลับเหตุการณ์ มักจะทำให้ตามผู้แต่งไม่ทันว่าเหตุการณ์ในตอนดังกล่าวอยู่ในส่วนที่เป็นตัวบทหลักหรือว่าเรื่องเล่าที่แทรกเข้ามา เรื่องที่ซับซ้อนนำไปสู่ความสับสนจึงไม่ค่อยส่งผลดีต่อผู้อ่านชั่วโมงบินน้อยเสียเท่าไร ทว่ามองในมุมมองกลับกัน กลายเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของรวมเรื่องสั้นเล่มนี้ที่สามารถซ้อนเรื่องเล่าไว้ในเรื่องเล่าได้อย่างแยบยล ดังที่มิถุนิการได้ให้ความหมายของการเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่าไว้ดังนี้

การเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (metafiction) รีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2549 : น. 72) ได้ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องแต่งที่มีลักษณะการเล่าเรื่องซ้อนกัน เนื้อหาของเรื่องก็คือกระบวนการแต่งนั่นเอง หรืออาจเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ได้ว่าเป็นการแสดง “เบื้องหลังการถ่ายทำ” โดยปกติแล้วเรื่องเล่าบันเทิงคดีมักจะพยายามทำให้ผู้อ่านเชื่อว่าเรื่องที่เล่านั้นเกิดขึ้นจริงๆ แต่เรื่องเล่าในลักษณะนี้จะพยายามให้ผู้อ่านตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังอ่านเรื่องที่ถูกแต่ง “ผูก” ขึ้น หากใช้เรื่องจริงไม่ จุดเด่น

ของผู้เล่าเรื่อง (narrator) แอบกระซิบบอกผู้อ่านว่าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงและไม่ให้เราารู้สึกร่วมมากเกินไป เพราะสารัตถะของเรื่องที่แต่งโดยใช้กลวิธีการแต่งแบบนี้ จะอยู่ที่ผู้เล่าเรื่อง (narrator) เสียมากกว่า จากเรื่องที่ยกตัวอย่างไปข้างต้น สารัตถะของเรื่องจึงอยู่ที่ขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น คือวัตถุดิบต้นเรื่องอาจมาจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ด้วยความเป็นบันเทิงคดี จึงได้มีการปรุงแต่งเพื่อให้เกิดรสในการอ่าน เช่น เรื่องเหลือเชื่อให้ผ่านปากบุรุษที่สาม เพื่อให้น้ำหนักของความสมจริงยังถูกถ่วงเอาไว้ และน้ำหนักของค่าความจริงที่เป็นวัตถุดิบลดลงไป เป็นต้น

บูรณแมน เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่เสมือนการจำลองภาพยนตร์มาไว้บนหน้ากระดาษ เรื่องสั้นจะพูดถึงการให้คุณค่าเครื่องรางของขลังในประเทศไทย ซึ่งใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องประกอบสร้างความศรัทธามงคลวัตถุ ผู้แต่งเลือกฉายภาพที่เป็นส่วนของภาพยนตร์ก่อน แล้วจึงฉายภาพเบื้องหลัง มีการสร้างความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก ด้วยการแบ่งไว้เป็นฉากๆ เห็นได้จาก ฉากที่ 1 พ.ศ.2484 / ข้างนอก / ไกลรุ่ง / (ญี่ปุ่นเตรียมจะโจมตีฮาวาย แต่ไม่เกี่ยวกันหรอก), ฉากที่ 2 ปัจจุบัน / แดงพระ / ข้างใน / กลางวัน, ฉากที่ 8 พ.ศ.2535 / ริมบึงน้ำครำ / ยุงบินว่อน (กลิ่นประชาธิปไตยหอมหวาน กลิ่นรัฐประหารโชยแต่คงไม่เกี่ยวกัน), ฉากชีวิตปกติ กลางวัน / บ้านข้างนอก / ข้างใน / ผนตกหนักมาหลายวัน จนฉ่ำขึ้นไปทั่วคาบสมุทร เป็นต้น ฉากที่เป็นส่วนของภาพยนตร์คือฉากที่มีลำดับที่ การฉายภาพเบื้องหลังการถ่ายทำคือฉากชีวิตปกติ

ความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก คือการใช้ตัวละครชุดเดียวกัน หมายความว่าตัวละครนักแสดงที่ทำอาชีพอะไร ชื่ออะไร ในภาพยนตร์ ในตัวบทหลักก็ทำอาชีพและชื่อนั้นด้วย จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างความซับซ้อนให้กับตัวเรื่องสั้น ผู้อ่านสามารถวิพากษ์ว่าส่วนใดคือเบื้องหน้าและเบื้องหลังเพื่อให้เห็นความเป็นมายาคติของบันเทิงคดีมากขึ้น

เรื่องสั้นเรื่องบูรณแมน สะท้อนมายาคติของการฉายภาพยนตร์ได้อย่างดี คือเป็นการประกอบสร้างความศรัทธาให้กับเครื่องรางของขลัง ภาพยนตร์เป็นการปฏิบัติทางสังคม สามารถสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาให้แก่สิ่งที่นำมาเสนอ ทว่ามองลึกเข้าไปถึงเบื้องหลัง ตามจุดมุ่งหมายของแนวการเขียนแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (metafiction) กลับพบว่ากลุ่มนายทุนที่ให้งบประมาณในการสร้างคือสมาคมเขียนพระ เพื่อที่จะให้วัตถุมงคลเหล่านั้นขายดี และสร้างผลประโยชน์กำไรให้กับสมาคม จะเห็นได้ว่า ความจริงคือการกอบโกยผลประโยชน์

จากศรัทธาของคน ความลวงคือการสร้างคุณค่าให้กับวัตถุเหล่านั้นตามคำอวดอ้างจากสื่อ ภาพยนตร์ ดังนั้นจึงเป็นการกระตุ้นให้เราเห็นถึงภาพของความจริงและความลวงที่เกิดขึ้น ภายในสังคม

เรื่องสั้นที่มีความซับซ้อนมากที่สุดในบรรดาเรื่องสั้น 11 เรื่อง คือเรื่องเป็นหมาป่า นอกจากจะใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบซ้อนเรื่องเล่าแล้วก็ซ้อนเรื่องเล่า ยังใช้มุมมองการเล่าที่ทำให้เกิดความสับสนอย่างมากไปตลอดทั้งเรื่อง เช่น “อย่างไรผมก็ไม่คิดจะผ่านเมืองนั้นอีกแล้ว พักเบรกสักห้านาทิจำลองสนุก แต่ผมคอแห้ง แล้วอยากสูบบุหรี่สักตัว จากนั้นก็ไปต่อ” (น. 419) จะสังเกตได้ว่า คำว่า ‘ผม’ ทั้งสองตำแหน่งเป็นผมคนละคนกัน ผมที่หนึ่งหมายถึงตัวละครมือสังหาร ผมที่สองหมายถึงตัวละครมือปืน เป็นต้น ความสับสนเพิ่มขึ้นตามความซับซ้อนจากการวางโครงเรื่องซ้อนกันถึง 3 ชั้น แต่ทั้งนี้ยังมีพื้นที่ไว้แสดงรอยต่อระหว่างตัวบทหลัก เรื่องเล่าที่เป็นเรื่องสั้น และเรื่องเล่าที่เป็นนวนิยายอยู่บ้าง เช่น “พักเบรกสักห้านาทิจำลองสนุก” (น. 419) “ปิ้ง กตปุมเดินเรื่องต่อ” (น. 429) “หยุดเรื่องในนิยายไว้อีกครั้ง” (น. 433) เป็นต้น

เรื่องสั้นเรื่องเป็นหมาป่าแม้จะสร้างความสับสนไว้มาก แต่ก็ทำหน้าที่ของการเล่าเรื่องแบบซ้อนเรื่องเล่า ด้วยการแสดงเบื้องหลังที่ซ่อนไว้อยู่ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความยกย่องภายในวงการวรรณกรรม เกี่ยวกับแนวการเขียนในแบบต่างๆ ของนักเขียน เช่น

“ผมรู้สึกว่าเขาเป็นนักเขียนที่ยืดเยื้อและท่ามาก แค่ว่าบอกตัวเองหิวกาแฟ หรือเขาจะบอกว่าหิวเช็ทซ์และเบือที่ต้องเล่นว่าวกลางทะเลทราย เรื่องแค่นี้เขาก็กล้าเขียนออกมาตรงๆ” (น. 404) “ถึงตรงนี้ผมสงสัยนิดเดียวว่ากล้องเล็งมันติดตั้งง่ายตายบนปืนทุกชนิดเลยหรือนักเขียนมั่วเอาอีกแล้วใช่ไหม” (น. 419) “เรื่องก็ราวๆ นั้น มันซ้อนไปซ้อนมาจนน่าปวดหัวแถมนักเขียนยังจะทำให้มันปวดหัวไปยิ่งขึ้นเมื่ออยากรู้เรื่องทะเลทราย” (น.434)

ผู้แต่งอาจต้องการให้เราตระหนักว่ากำลังอ่านเรื่องเรื่องหนึ่ง ที่ผู้แต่งเขียนขึ้นมาด้วยตนเองและยกย่องด้วยการตั้งแง่คำถามด้วยตัวของผู้แต่งเอง อีกทั้งเป็นการเสียดสีเรื่องสั้น

หรือนวนิยายในขอบที่เย็นเยือกมากเกินไป การเขียนเรื่องของนักเขียนทั่วไปที่โหมเมสร้างเรื่องขึ้นมาอย่างไม่สมเหตุสมผล รวมถึงการเขียนเรื่องที่ซับซ้อนจนน่าปวดหัว หรือในอีกมุมมองหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่า ทั้งหมดเป็นเรื่องที่ผู้แต่งสร้างขึ้นตามความคิดของผู้แต่ง เป็นเพียงเรื่องที่แต่งขึ้นมา จะผิดไปจากความเป็นจริงอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้อ่านในการเลือกตัดสินใจ

การเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (metafiction) มักมีนัยแฝงเร้นไว้อยู่ ตัวบทหลักจะชี้ให้เห็นความเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมา มีการเติมและเสริมตัวเนื้อเรื่องเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง แต่มีจุดร่วมกัน คือ **ความจริงกับความลวง** การให้ค่าว่าเรื่องนี้ต้องสมจริงกับความเป็นจริงทุกประการเริ่มได้รับความนิยมนลดลงไป เพราะตัวของวรรณกรรมเองมีการหลีกเลี่ยงการตัดสินเช่นนั้นอยู่ในที่ แต่ไม่ได้หมายความว่าแต่งเรื่องแนวนี้ต้องพุ่งเป้าไปด้วยความปลอม เพราะวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการปรุงแต่งเรื่องล้วนแล้วแต่คือความจริงของสังคม เพียงแต่เป็นการให้ผู้อ่านตระหนักถึงว่าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นผ่านมุมมองของผู้เล่าเรื่อง (narrator) และถ้าสามารถทะลุทะลวงความนัยของผู้เล่าเรื่องที่อยู่ระหว่างบรรทัด ผู้อ่านเองก็จะได้มุมมองเพิ่มในอีกหนึ่งมิติ ซึ่งเป็นการค้นพบเสน่ห์ของรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้ได้

เล่าเรื่องในเรื่องเล่า : เล่าเรื่องมหัศจรรย์ในเรื่องเล่าความจริง

แนวการเล่าเรื่องที่เป็นเสน่ห์อีกมิติของรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้ คือ จเด็จ กำจรเดช ใช้การเล่าเรื่องแบบสัจนิยมมหัศจรรย์ (magical realism) ทำให้ผู้อ่านสนใจความมหัศจรรย์ของเรื่องและในขณะเดียวกันก็สามารถบอกเล่าความจริงบางอย่างไว้ เมื่อนำเรื่องที่อ่านไปเทียบกับแนวทางการให้ความหมายของวรรณกรรมสัจนิยมมหัศจรรย์ที่ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช (2558 : น. 337) กล่าวว่า

*หัวใจสำคัญของวรรณกรรมสัจนิยมมหัศจรรย์ คือการที่โลก
สองประเภทคือโลกแห่งความจริง และโลกแห่งความมหัศจรรย์ ดำรงอยู่
คู่กันและดำเนินไปภายใต้ตรรกะชุดเดียวกัน*

พบว่าผู้แต่งสามารถทำให้เห็นว่าตรรกะของโลกมหัศจรรย์และโลกความจริงเป็นไปในชุดเดียวกันอย่างแยกไม่ออก เช่น เรื่องอยู่ข้างล่างข้างได้ข้างเอา ใช้ความมหัศจรรย์คือลิงสามารถพูดได้ ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม นับถือศาสนาอย่างปรกตಿಯ่างคนปรกติทั่วไป เห็นได้จาก

“จูเลียมีผิวใหม่หลายคนแต่ลูกยังมีสองคน โปรยมาลีตัวพอมแห่งขนยาวรุงรัง พูดจารู้ความ แต่เรียนหนังสือไม่ได้ เรียนแล้วปวดหัวจนออกโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้านพาไปทำหมันเมื่อถึงวันที่มันมีประจำเดือน” (น. 187) “ใครก็พูดว่าผิวคนนี่ของจูเลียขยัน แม้เป็นคนแขกก็เข้าได้กับทุกคน จูเลียไม่คลุมผมเพราะเกรงใจคนแถวนี้ วันพระยังไปวัดซึ่งยาโกบไม่ห้าม” (น. 206)

“ในโรงพยาบาลมีแต่ลิงป่วย พอลพูดจริง ลิงเต็มไปหมด นอนป่วยเต็มทุกเตียง” (น. 171)

ตัวละครจูเลียและโปรยมาลีเป็นลิง แต่สามารถใช้ชีวิตปรกติทุกอย่าง เช่นเดียวกับคน ทั้งไปโรงพยาบาล ไปวัด หรือแม้แต่มีผู้ใหญ่บ้านพาไปทำหมัน และอยู่ร่วมกันได้กับตัวละครที่เป็นคนปรกติอย่างยาโกบหรือพอลอย่างไม่มีความรู้สึกละแวกแยก

ประแบ็งไหมคะ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ใช้ความมหัศจรรย์คือหุ่นยนต์มีลักษณะเหมือนมนุษย์อย่างในปัจจุบัน และมนุษย์ในปัจจุบันกลายเป็นสัตว์เลี้ยงของหุ่นยนต์แทนเช่น

“ไอบอทมองปาลอย่างครุ่นคิด อัลกอริทึมบอกชัดว่าปาลหมดค่าใดๆ ให้มันยื่นมือเข้ามาช่วย ในหมู่คนนอนก่ายเกะกะข้างถนนล้วนแล้วแต่หมดค่า แต่ไม่แน่ บางครั้งพวกมันพบของเลอค่าจากกองขยะพวกนี้” (น. 143) “พวกมันเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงที่มีเศษเนื้อดั้งเดิมหลงเหลืออยู่ พวกมันยึดอกภูมิใจ” (น. 150)

แนวเขียนสัจนิยมมหัศจรรย์ประกอบกับการล้ำยุคของเทคโนโลยี ตัวละครไอบอทมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกับมนุษย์ และมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อกลายเป็นเพียงสัตว์เลี้ยงของ

โอบอบทอีกที ในตัวบทก็ไม่ได้แสดงความแปลกแยกให้เห็นชัดเจนเสมือนว่าทั้งโอบอบทและมนุษย์อยู่ร่วมกันภายใต้โลกเดียวกัน

การแต่งเรื่องแนวสังคมนิยมหัตถกรรมสามารถช่วยให้เราตั้งข้อสงสัยสิ่งใดคือความจริง เช่น ในเรื่องอยู่ข้างล่างข้างกว้างได้ข้างเอา *ทำไมถึงสัตว์ที่มีวิวัฒนาการต่ำกว่าเราจึงทำอะไรได้หลายอย่างกว่าเรา? ทำไมถึงสามารถครอบงำมนุษย์ได้? แล้วถึงคือตัวแทนของอะไร? หรือในเรื่องประแป้งไหมคะ เรากลายเป็นสัตว์เลี้ยงของเทคโนโลยีจริงหรือไม่? เราขาดเทคโนโลยีไม่ได้จริงหรือไม่? ทั้งนี้ไม่สามารถด่วนสรุปได้ว่าจริงหรือไม่จริง เพราะว่าความจริงที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม มักจะมีความซับซ้อนและสามารถนำมาโต้แย้งได้อยู่เสมอ และถึงเห็นว่าผู้แต่งใช้เรื่องหัตถกรรมนำเสนอความจริงบางอย่างอันเป็นปรากฏการณ์ของสังคม*

ทว่าถ้าจะเล่าเรื่องหัตถกรรมเพียงอย่างเดียว ก็ไม่ต่างจากตำนานหรือนิทานปรัมปราที่นำเสนอความเหนือจริงหรืออนุภาค (motif) เช่น เรื่องปลาบู่ทอง ที่สัตว์น้ำพูดได้ แต่จะมีเส้นแบ่งระหว่างคนกับสัตว์ชัดเจน นั่นคืออยู่ภายใต้ตรรกะคนละชุดกัน หรือการนำเสนอความจริงเพียงอย่างเดียว คงไม่ได้สร้างอารมณ์ในการอ่านงานวรรณกรรมให้เพิ่มขึ้น ภายใต้เรื่องหัตถกรรมล้วนมีความจริงที่ดำรงอยู่ และเมื่อมีเรื่องของความจริงและความลวงเข้ามาด้วย เราจึงต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อเท็จจริงที่นำเสนอผ่านตัววรรณกรรมออกมา

ความจริงในความลวง : ความย้อนแย้งที่คู่ขนาน

ข้อเท็จจริงที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมมีมากจนไม่สามารถคัดกรองข้อมูลความจริงได้ทั้งหมด การเล่าข้อมูลแบบปากต่อปากมักจะรวดเร็วที่สุด บางครั้งอาจมีการเพิ่มอารมณ์ในการเล่าต่อไปโดยการเพิ่มข้อมูล บางครั้งอาจมีลวดทอนค่าของความจริงเพื่อให้เกิดเป็นเรื่องที่ไม่จริงจิง อาจจะเป็นหนึ่งสาเหตุที่ จเด็จ กำจรเดช เลื่อนนำมาเสนอผ่านเรื่องสั้นในหลายๆ เรื่อง ที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือเรื่อง **ข่าวว่านกจะมา** เช่น

เรื่อง **ข่าวว่านกจะมา** ใช้การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของบุรุษที่สามเป็นส่วนมาก คือใช้คำว่า “เขาว่ามาแบบนั้น” “เขาว่า” “เขาว่าผม...” และ “เขาว่า” ตลอดทั้งเรื่อง ทำให้ฉุกคิดขึ้นมาว่า **เขาที่ว่า คือใคร** แต่เหนือสิ่งอื่นใดคืออำนาจของคำว่า “เขาว่า” ซึ่งทำให้มองเห็นภาพมุมหนึ่งของสังคมที่ต่างหลงเชื่อโดยไม่สงสัยหรือโต้แย้งเพราะมีบรรทัดฐานจากคำว่า “เขาว่า” ตัดสินมาให้เรียบร้อยแล้ว ในตัวบทมีการเสียดสีเกมประชดประชันผู้ที่หลงเชื่อในการเล่าเรื่องเช่นนั้นไว้ จะเห็นได้จาก

แสดงความเป็นเหตุเป็นผลของอำนาจของเรื่องเล่าไว้อย่างดี ซึ่งในแง่นี้เป็นการลดทอนความจริงให้กลายเป็นเพียงเรื่องที่เล่าต่อๆ กันมา ในทางกลับกันหากเสริมการเล่าเรื่องเข้ากับศรัทธาหรือความเชื่อของคน ยิ่งทำให้อำนาจของเรื่องเล่านั้นมีพลังมากขึ้นด้วย เช่น “แต่ข้อมูลเหล่านี้ถ้าหยุดแล้วจะทำมาหากินอย่างไร ไม่ได้โกหก แต่จะขายของต้องเล่านิทานกันสักหน่อย” (บุรงแมน, น. 318)

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นอำนาจของการเล่านั้นมีอยู่ไม่น้อย ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของผู้อ่านหรือผู้ที่รับฟัง การเลือกประเด็นมากล่าวถึงก็เพื่อเน้นย้ำเพิ่มเติมจากผู้แต่งว่า ในความจริงมักมีความลวงแฝงอยู่ และในความจริงมักมีความลวงแฝงอยู่เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความย้อนแย้งแต่เกิดขึ้นคู่กันเสมอ

จากความย้อนแย้งในการเล่าเรื่องสู่การนำเสนอความขัดแย้งของสังคม

การเล่าเรื่องในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ เป็นการเลือกหยิบวัตถุดิบจากสังคมต่างๆ รวมถึงสังคมออนไลน์ที่ต่างไหลเวียนอย่างไม่รู้จบ ปฏิเสธไม่ได้ว่าความขัดแย้ง (conflict) แฝงซ่อนอยู่ในสังคมทุกระดับ เป็นหนึ่งสิ่งที่คุณแต่งหยิบมาเป็นเรื่องเล่าในเรื่องสั้นของแต่ละเรื่อง ในบางเรื่องราวก็สามารถทำให้เราฉุกคิดอะไรบางอย่างได้เช่นกัน เพราะอาจมองเห็นว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว จึงได้มองข้ามและเลือกที่จะละเลยสิ่งเหล่านั้นไป

สิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดคือความขัดแย้งภายในครอบครัว ผู้แต่งถ่ายทอดออกมาได้อย่างชัดเจน ในเรื่อง “มีเปิดบนหลังคา” เป็นเรื่องราวในครอบครัวหนึ่งที่มีลูกชายสองคน ลูกชายคนเล็กเสียชีวิตไปแล้ว แต่ลูกชายคนโตยังมีชีวิตอยู่แต่ไม่ได้รับการเหลียวแล โดยใช้ ‘เปิด’ คือตัวแทนลูกชายทั้งสองคน การเล่าผ่านมุมมองของตัวละคร ‘ผม’ ลูกชายคนโตของครอบครัวนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเริ่มจากที่ลูกชายคนเล็กจากไปจากโลกใบนี้ ตัวละครแม่บอกว่า “เปิดขึ้นสวรรค์ไปแล้ว” (น. 23) แต่ตัวละครพ่อกลับบอกว่า “มีเปิดบนหลังคา” (น. 24) นี่คือการที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างความคิดเห็นของพ่อกับแม่ โดยมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอยู่ที่ ‘ที่อยู่’ (บนสวรรค์/บนหลังคา) ตัวละครแม่ยึดติดกับน้องที่ตายไปแล้ว ตัวละครพ่อรับรู้ว่าลูกชายคนโตยังมีชีวิตอยู่แต่ไม่สนใจ จะเห็นว่าเปิดที่ขึ้นสวรรค์เป็นตัวแทนของน้องชาย แต่เปิดที่อยู่บนหลังคาเป็นตัวแทนของพี่ชายที่ถูกหลงลืม สามารถเชื่อมโยงเข้ากับความขัดแย้งภายในใจของลูกชายที่หลงเหลืออยู่ที่มีต่อพ่อ “พ่อคงลืมไปแล้วว่าผมยังอยู่ น้องไม่อยู่แล้ว แต่ผมยังอยู่” (น. 36)

ในตอนท้ายผู้แต่งจึงมุ่งแสดงถึงความจริงที่หลงเหลืออยู่ คือลูกชายคนโต ด้วยการให้คุณค่าในตัวตนและไม่กลายเป็นผู้ที่ถูกหลงลืมต่อไป โดยการกอบกู้ไข่มุกที่เหลืออยู่บนหลังคา ไข่มุกอาจเป็นสัญลักษณ์แห่งการเริ่มต้นและเกิดใหม่ในสายตาของพ่อและแม่ ดังจะเห็นได้จาก “พ่อบอกว่าวันนี้จะขึ้นหลังคา พ่อไปไม่ถึงสวรรค์หรอก...พ่อเจอไข่มุกแปดฟอง...แม้ว่าพ่อต้องเอาไข่มุกมาให้ดู...ไข่มุกทั้งแปดฟองสีทองอร่าม สะท้อนแสงมั่งมีแวววาวในดวงตาแม่” (น. 37-39)

ในเรื่องนี้ผู้แต่งน่าจะต้องการให้เราดำรงอยู่กับปัจจุบันมากกว่าที่จะไปขุดคุ้ยและยึดติดกับอดีต รวมถึงการไม่ละเลยในสิ่งที่มีอยู่ด้วย เพราะว่าอดีตคือสิ่งที่ผ่านไปแล้วแต่คนมักจะจมอยู่ในช่วงเวลานั้นด้วยความรู้สึกเสียดาย เสียใจ หรือแม้แต่ภาคภูมิใจในสิ่งนั้นอยู่ แต่ชีวิตในปัจจุบันกลับเพิกเฉย ไม่สนใจเท่าที่ควร หากจะยกตัวอย่างในสังคม จะเห็นได้ว่า ผู้มีชื่อเสียงคนใดสร้างตัวให้โดดเด่นหรือทำผิดพลาดก็ตาม อดีตของบุคคลนั้นจะได้รับการขุดคุ้ยขึ้นมาเพื่อซ้ำเติมและให้ค่ากับอดีตมากกว่าปัจจุบัน ถือได้ว่าผู้แต่งสามารถสะท้อนความเป็นมนุษย์อันเป็นสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างดี

อีกหนึ่งความขัดแย้งที่เกิดภายในสังคมและดูใกล้ตัวมากกว่าครอบครัวเสียด้วยซ้ำ ในยุคปัจจุบัน คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social Network) ซึ่งนำไปสู่สภาวะสังคมแบบ “ถ่ายรูปเพื่อทอตทิง” และการทำตามกระแสนิยมในสังคมโซเชียล ความขัดแย้งระหว่างชีวิตโลกจริงและชีวิตโลกออนไลน์ นำเสนอผ่านเรื่องสั้น “นกกระยางโง่ๆ” เรื่องราวของหนุ่มกรุงที่มารับมรดกสวนทุเรียนของพ่อ ซึ่งมักจะใช้ชีวิตตามคำบอกเล่าของคนในอินเทอร์เน็ตและชาวบ้าน เขามักจะหากิจกรรมทำเสมอเพื่อโพสต์ลงเฟซบุ๊ก จะเห็นได้จาก

“สารทุเรียนฟุ้งเป็นหมอกในยามเช้า ท้อปถ่ายรูปแล้วโพสต์เฟซบุ๊ก มีคนมากดหัวใจสีร้อยกว่า” (น. 44) ในขณะที่ความจริงคือเขาประกาศขายสวนทุเรียนนั้นแล้ว ท้อปพยายามสร้างตัวตนให้มีความสุขและบรรยากาศพาฝันที่ปลายนาบนโลกออนไลน์ จะเห็นได้จาก “เปิดน้อยสองตัวว่ายน้ำเล่นสบายใจให้คนกดไลค์” (น.52) “โยนลูกกบขนาดนิ้วโป้งใส่ลงไปใต้อ่างรดยนต์ ถ่ายรูปโพสต์” (น. 52) “ซื้อถั่งน้ำสำหรับไก่ฟาร์มมาด้วย แล้วถ่ายรูปโพสต์” (น. 54) เป็นต้น ทว่ามองในโลกของความเป็นจริง

แล้วชีวิตเกษตรกรของเขาถูกลักทุเลอย่างมาก สังเกตได้จากน้ำเสียงเสียดสี ประชดประชันที่ว่า “แล้วก็ถึงบางอ้อ เข้าใจรู้เรื่องชัดเจนถึง**วิถีเกษตรกรรม แสนหวานฉ่ำและสวยงามขนาดนี้** ปลาตุ๊กโง่ๆ ของเขามันกลายเป็น นกกระยาง” (น. 66) สิ่งเดียวที่เป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างโลกความจริง และโลกออนไลน์ คือ “เขาโพสต์ว่านอนโง่ๆ ที่กลางนา จากนั้นเขาก็นอน โง่ๆ อยู่แค่ตรงนั้น” (น. 46)

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าผู้แต่งแฝงทรศนะของคนในปัจจุบันที่มองเห็นและ ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ในโลกออนไลน์มากกว่าโลกความจริง นิยมทำตามกระแสแห่ง การบอกเล่าในโลกออนไลน์เพื่อสร้างตัวตนตามกระแสนั้น อาจเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การเผยแพร่ ร่างพรางกาย” การเผยแพร่ร่าง คือการแสดงตัวตนในโลกออนไลน์ เสมือนเป็นการสร้างพื้นที่ ให้กับตัวเองในการแสดงออกของการกระทำและความรู้สึกต่างๆ พรางกาย เป็นการปกปิด ตัวตนที่แท้จริงเอาไว้ ปัจจุบันจึงมีคำกล่าวที่ว่า “ตัวจริงไม่ตรงกับรูปภาพออนไลน์” แม้ชาน อยู่ทั่วไป จะยกตัวอย่างประกอบให้เห็นภาพชัดเจนคือ รูปโปรไฟล์ในเฟซบุ๊กหรือสื่ออื่นๆ ต้องผ่านกระบวนการคัดสรรในแอปพลิเคชันให้สวยงามก่อนจึงจะโพสต์ได้ กล่าวได้อีก หนึ่งนัยหนึ่งว่าสังคมปัจจุบันหลงลืมความจริงที่เป็นอยู่ ลุ่มหลงและให้ค่ากับมายาสังคมที่จับต้อง ไม่ได้

ความขัดแย้งที่ยอกย้อนในตัวเองในเรื่อง “**เป็นหมาป่า**” มีความโดดเด่นไม่แพ้ ความขัดแย้งที่ยอกมาก่อนหน้า ผู้ใดที่ครอบครองอำนาจแห่งการเป็นหมาป่าขณะเดียวกันผู้นั้น ก็เป็นลูกแกะ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือภาวะของ**ผู้ล่าและผู้ถูกล่า** ทุกตัวละครที่ต่างคิดว่าตน เป็นผู้ล่า แต่ตอนสุดท้ายกลายเป็นผู้ถูกล่าเสียเอง จะเห็นได้จากการนิกเสียดายของตัวละคร ที่มีจุดจบต่างจากจุดเริ่มต้นอย่างสิ้นเชิง เช่น “...เหลือเชื่อที่นักเขียนอยากโทรไปบอกผู้หญิง ลักคนว่าเขาเป็นหมาป่า ผมเป็นหมาป่า แต่คงไม่มีใครเข้าใจ กับแฟนคนนั้นก็เลิกเพราะ เธอเบื่อจะเป็นลูกแกะ ในช่วงหลังๆ ของความสัมพันธ์...บางครั้งนักเขียนต้องพูดตรงๆ ว่า มาเอากันเถอะ...เธอเป็นหมาป่าในบางครั้ง” (น. 450)

จะเห็นได้ชัดเจนว่าจากคำพูด ความรู้สึกของตัวละคร สามารถนำเสนอความยกย่องได้อย่างดี ซึ่งการเจรจาในฐานะผู้ล่าและผู้ถูกล่าไม่จำเป็นต้องอยู่ในสภาพความรุนแรงอย่างในภาวะสงคราม ในโลกของความจริงการเจรจาในฐานะผู้ล่าและผู้ถูกล่าสามารถพบเห็นได้ทั่วไป

ความขัดแย้งที่ จเด็จ กำจรเดช ให้ความสำคัญที่สุด คือเป็น**ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสังคม** เช่น ความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรและกลุ่มนายทุนในเรื่อง**ปลัดแร้ว** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความขัดแย้งของกลุ่มคนชายขอบ ที่ปรากฏถึง 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ **ข่าวว่านกจะมา**, **ประแป้งไหมคะ**, และ**คืนปีเสือ** สามารถอธิบายได้ดังนี้ **ข่าวว่านกจะมา**เป็นการกล่าวถึงคนไทยชายขอบที่เกาะกง ที่ต้องกลายเป็นคนถือสัญชาติฝรั่งเศสและเป็นคนที่อยู่ภายใต้การปกครองของกัมพูชา **ประแป้งไหมคะ**เป็นการพูดกล่าวคนเชื้อชาติมอญ ที่อยู่ภายใต้การปกครองไทย และ**คืนปีเสือ**เป็นการกล่าวถึงชาวฮาลอ ชาวป่าโอไร้งัสลี หรือชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิม ที่มีความขัดแย้งต่อการสร้างชาติของไทย ในประเด็นที่ได้กล่าวมานี้ถือว่ามีความละเอียดอ่อนแต่ผู้แต่งสามารถทำได้อย่างลงตัว ซึ่งจะกล่าวในประเด็นถัดไป

ความ (ไม่) ชายขอบกับการนำเสนอมุมมองใหม่

หลายครั้งที่ได้ยินว่าวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคม แต่สิ่งที่พบในวรรณกรรมร่วมสมัยทั่วไปจะฉายภาพคนชายขอบ ด้วยภาพลักษณ์ที่น่าสงสาร เป็นบุคคลเบื้องล่างของสังคม มักจะประกอบด้วยการกดขี่ เย้ยหยันผ่านสัญญาณต่างๆ ที่ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นสิ่งที่ไร้ค่า ซึ่งตรงกันข้ามกับผลงานของ จเด็จ กำจรเดช ในเรื่องนี้ที่ใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อนำเสนอคนชายขอบแบบไม่กดขี่หรือเหยียดหยัน แสดงให้เห็นถึงอำนาจไม่ได้กดขี่หรือทำลายล้างเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างขึ้นมาก็ได้ สร้างในที่นี้จึงหมายถึง การสร้างด้วยอุดมการณ์ เล่าเรื่องของคนชายขอบในแบบมองมุมกลับกลับมุมมองของผู้อ่าน กล่าวได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้เปลี่ยนบทบาทจากการสะท้อนเป็นกระบอกเสียงให้สังคมแทน ซึ่งเสียงจากคนชายขอบที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นคืนปีเสือเล่มนี้ ได้แก่ เรื่องประแป้งไหมคะ เรื่องข่าวว่านกจะมา และเรื่องคืนปีเสือ ดังต่อไปนี้

การเลือกฉายภาพคนมอญผ่านเรื่องสั้น**ประแป้งไหมคะ** ผู้แต่งเล่าผ่านตัวละครแอช คล้ายกับการสร้างภาพวีรบุรุษให้แก่ตัวละครเชื้อชาติมอญอยู่ในที่ “แอชคิดถึงช่วงเวลา

เด็กๆ จะวิ่งออกไปที่สะพาน ปากร่องประแบ่งใหม่คะให้นักท่องเที่ยว แอชก็เคยเป็นแบบนี้
พี่สาวของเขาด้วย บนเกาะนี้ไม่มีอะไรให้หวัง บรรพบุรุษของพวกเขาหนีภัยสงครามมาอยู่
ในประเทศนี้ กักขังตัวอยู่แค่ชายแดน พอเติบโตพวกเขาก็ย้ายออกจากเมือง ไปทำงานขั้นต่ำ
ทั้งหลาย...เธอไปมาหมดก่อนที่จะอัฟเกรดตัวเองจนไม่เหลือความเป็นมนุษย์ มนุษย์ที่อยู่ต่ำ
กว่ามนุษย์ มีมนุษย์แบบนี้เต็มไปหมด แอชคิดว่าพอได้แล้ว มนุษย์รุ่นต่อไปต้องไม่อ่อนแอ”
(น. 195)

หากสังเกตคำว่า “ไม่มีอะไรให้หวัง” “ทำงานขั้นต่ำ” “ต่ำกว่ามนุษย์” “กักขัง” ล้วน
แต่เป็นถ้อยคำที่แสดงความน้อยเนื้อต่ำใจทางอารมณ์ถึงการถูกกดขี่จากระบบสังคม
ภายนอก จะเห็นได้ว่าผู้แต่งเลือกที่จะสร้างอุดมการณ์ให้กับคนมอญ คือ “มนุษย์รุ่นต่อไป
ต้องไม่อ่อนแอ” สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่จะเท่าเทียมกันในสังคม กล่าวคือต้อง
แข็งแกร่งและยืนหยัดในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่ได้อยู่ต่ำกว่ามนุษย์คนใด

เรื่อง **ข่าวว่านกจะมา** เป็นอีกหนึ่งตัวอย่าง “เบตงที่ชะตากรรมคล้ายๆ เกาะกง ถูก
หลงลืมตอนแบ่งเขตแดน ดีที่ว่าเบตงถูกหลงลืมในฝั่งไทย แต่เกาะกงถูกลืมไว้
นอกเขต” (น. 134) เรื่องนี้ไม่ได้เลือกที่จะแสดงความยิ่งใหญ่ของการหยุดสู้เพื่อความเท่าเทียม
อย่างในเรื่องประแบ่งใหม่คะ เป็นการบ่งบอกว่ายังมีคนกลุ่มหนึ่งยืนอยู่ตรงนี้เสียมากกว่า
“ลองนึกตามนะ คนไทยที่นั่นมีสัญชาติฝรั่งเศสได้สักพักก็กลายเป็นเขม เป็นคนอื่นในบ้าน
ตัวเอง...เขมแดงเข้ายึดเกาะกง...ตอนคนไทยไปทำงาน แต่ก็ไม่มีใครกลับมา” (น. 127) ซึ่ง
จากเรื่องได้อธิบายต่อไปอีกว่า กลุ่มคนไทยในเกาะกงไม่ตายจากกลุ่มเขมแดงก็หนีอพยพ
ไปอยู่ตามชายแดนในภาคใต้แถบทะเลอ่าวไทย บรรพบุรุษคนไทยที่อยู่ที่นี่ยังรอคอย
ลูกหลานกลับมา

ผู้แต่งแสดงภาพที่ทับซ้อนกันอยู่ระหว่างเกาะกงและเบตง ต่างกันที่เกาะกงเป็นการปกครอง
ของกัมพูชา เบตงอยู่ใต้การปกครองของไทย สิ่งเหล่านี้ว่าด้วยเรื่องของชาติพันธุ์ การเป็นคน
อื่นในบ้านตัวเองเป็นสิ่งที่สะท้านใจผู้อ่านได้มากที่สุด เนื่องด้วยถูกกดขี่ให้กลายเป็นชนกลุ่มน้อย
อำนาจสิทธิ์ที่จะต่อรองกับชนกลุ่มใหญ่เจ้าของประเทศแทบจะไม่มี ซึ่งการยกตัวอย่างเรื่อง
แนวนี้ น่าจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน ถ้าเทียบกันแล้วมนุษย์ดำรงอยู่
มาก่อนการแบ่งเขตพื้นที่การปกครองเสียอีก ผู้แต่งเลือกที่จะบอกเล่าประวัติของชาวไทยใน
เกาะกงหรือชาวมลายูในเบตง ที่ผ่านอดีตอันร้าวรานในยุคอาณานิคม และเลือกเสนอว่า

ชนกลุ่มนี้กลับเป็นผู้ที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่ผูกขาดทุนนิยมด้วยการเป็นเจ้าของตึกให้
นกนางแอ่นมาทำรัง และสร้างมูลค่าได้อย่างมาก

การนำเสนอคนชายขอบอีกกลุ่มหนึ่งในเรื่อง **คืนปีเสือ** คือชนพื้นเมืองชาวฮาลอ ชาวป่า
โอรังอัสนี ที่อยู่ในพื้นที่มาก่อนและถูกเปลี่ยนแปลงบทบาทจากบริบทของสังคมในยุคคอมมิวนิสต์
จากชนพื้นเมืองกลายเป็นขบวนการรูปแบบชุมชนพัฒนาชาติ การเข้าไปก้าวก้าวของรัฐบาลไทย
ทำให้พวกเขาต้องอพยพออกไปโดยไม่ได้รับการใส่ใจดูแลให้สวัสดิการ ทั้งไม่ได้รับความ
ยุติธรรมในการทวงคืนอธิปไตยของตนเองด้วย

ผู้แต่งใช้ตัวละครฟาฮัดทายาทรุ่นที่สามชาวฮาลอ มาทวงคืนความยุติธรรม สะท้อน
ให้เห็นถึงความต้องการที่จะให้มองว่าเป็นคนเช่นเดียวกัน มีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันกับผู้อื่น
ไม่ใช่ตัวประหลาดหรือมองเป็นวัตถุอย่างที่บุคคลภายนอกกระทำต่อพวกเขา จะเห็นได้จาก
ตัวละครอีกตัวที่อาศัยอยู่ในป่า ผู้คนขีดกรอบจนเขาคิดว่าตัวเองชื่อว่าตัวประหลาด
“ตัวประหลาด” เขาตอบยิ้มแยมเหมือนเด็กที่ศรัทธาแบบบวกลบคูณหารรอยยิ้มและดวงตา”
(น. 364) ดังนั้นในเรื่องนี้ ในแง่ของการนำเสนอกลุ่มตัวละครคนชายขอบมุ่งให้เห็นถึงความ
เท่าเทียมกันของมนุษย์ชาติ ในความแตกต่างยังมีความเหมือนกันอยู่ คือความเป็นคนนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการปรากฏขึ้นของตัวละครที่เป็นคนชายขอบในเรื่องต่างๆ แสดงให้เห็น
บทบาทของวรรณกรรมที่ส่งสารสู่สังคม สะท้อนให้เห็นบางกลุ่มชนที่ถูกกลืนเลเย มองข้าม
จนถึงการหลงลืมว่ามีอยู่ในสังคม ดังนั้นการหยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมา เพื่อเน้นย้ำว่า
เราอาจหลงลืมความจริงอะไรบางอย่าง นั่นอาจเป็นบุคคลกลุ่มนี้ที่ต่างมีค่าความเป็นมนุษย์
เช่นเดียวกับเราๆ ก็เป็นไปได้

บทสรุป

รวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ เล่าความขัดแย้งแห่งสังคมให้กลายเป็น
เป็นเรื่องเล่า ผ่านกลวิธีการเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องเล่า ผสมจินตนาการ ภายใต้ความย้อนแย้ง
แห่งสรรพสิ่ง แต่ด้วยกลวิธีการเขียนที่ซับซ้อน แม้ทำให้อ่านยาก บางเรื่องต้องย้อนกลับไป
อ่านบรรทัดบนใหม่อีกหลายรอบ เพราะไม่ค่อยจะเข้าใจนักแต่หากก้าวข้ามผ่านอุปสรรค
ตรงนั้นไป รวมเรื่องสั้นคืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ สามารถเผยเสน่ห์ในการนำเสนอ
ความจริงในแง่มุมต่างๆ อันเป็นความจริงที่ต่างไหลเวียนอยู่ในชีวิตประจำวัน สมกับเป็นผลงาน

ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write Award) ที่ควรค่าแก่การอ่าน เพราะสาระดีของเรื่องสั้นจะมุ่งให้เห็นถึงสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความขัดแย้งที่แผ่ซ่านในสังคม บางครั้งเราอาจหลงลืมและละเลยสิ่งนั้นไป และกล่าวได้อีกว่ารวมเรื่องสั้นนี้ให้ทั้ง “รส” และ “ความ” รสของวรรณกรรมเรื่องนี้ถือว่าเข้มข้นมาก ด้วยชั้นเชิงของผู้แต่งที่มักจะใช้กลวิธีต่างๆ เข้ามาผสมกัน เสมือนมีวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ชั้นดี และถ้อยความทั้งที่เปิดเผยและแฝงอยู่ไม่ได้เกินไปจากความเป็นจริงที่เป็นอยู่ของเรามากนัก ทั้งพลังและอำนาจของเรื่องเล่า ความขัดแย้งแผ่ซ่านในสังคมที่เรามักจะหลงลืม หรือแม้แต่การปรากฏกายของตัวละครคนชายขอบ นำมารังสรรค์ผ่านเรื่องเล่าที่ไม่รู้จบ รวมถึงการให้ผู้อ่านเพ่งพินิจถึงความยอกย้อนของความจริง และลองตั้งคำถามกับความจริงที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมผ่านตัวบทวรรณกรรมที่ส่งสารมา ว่าความจริงนั้นเป็นความจริงมากน้อยเพียงใด ?

เอกสารอ้างอิง

จเด็จ กำจรเดช. (2563). คีนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ. กรุงเทพฯ : ผจญภัย.

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2558). อ่าน(ไม่)เอาเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อ่าน.

รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). สุนทรียรสแห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ : ณ เพชร.

_____. (2563). คีนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ : เรื่องเล่า กลวิธีเล่าเรื่อง และ
สัญญา. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2564, จาก [https://www.allmagazine
online.com/that-night-of-the-year-of-the-tiger/](https://www.allmagazineonline.com/that-night-of-the-year-of-the-tiger/)